

1. AAIEN, STRELEN.

Zacht met de hand over iets heen strijken, met het doel een aangenaam gevoel te verwekken.

Aaien is een zachte liefkozende streek met de hand geven; het is eigenlijk *ai* zeggen bij het strelen dat daarmee gepaard gaat. Het wordt vooral door en tegen kinderen gebruikt.

Overdrachtelijk wordt het gebruikt voor *op een lage wijze vleien*; terwijl het in schertsende zin betekent : *door aanraking opzettelijk zeer doen*.

Hij zou u in zijn drift gevoelig aaien.

Strelen geeft in figuurlijke zin te kennen, dat iets aangenaam aandoet.

Iemands zinnen strelen. Iemands eigenliefde (ijdelheid, eerzucht) strelen.

2. AAL, PALING.

Twee benamingen voor dezelfde vis.

Aal (jonge paling) is een slangvormige vis met borstvinnen, lange rug- en aarsvin, die de gehele staart omzoomt, en een kieuwgat aan elke zijde; als spijs algemeen bekend.

Hij is zoo glad als een aal. Aan een goed visser ontglipt wel een aal.

Paling is spitzer van kop, bruiner van kleur, geler aan de buik, doorgaans ronder en vetter, en wordt als spijs hoger geschat. Vandaar het spreekwoord :

aal is geen paling,

het mindere staat niet met het meerdere gelijk.

3. AALMOES, GAVE, GIFT, GESCHENK.

Aalmoes — gift aan een bedelaar; bij uitbreiding wordt *aalmoes* met minachting gezegd van iedere gift, die aan iemand, als aan een bedelaar, uit de hoogte of smadelijk wordt toegeworpen, ofwel door haar geringheid het eergevoel kwetst van hem, aan wie zij wordt aangeboden. Het staat dan gelijk met : beledigende weldaad, vernederende gunst.

Hij was te fier, om van iemand een aalmoes af te bedelen. Hij wilde zich geen aalmoes laten opdringen.

Een **gift** is soms aanzienlijk en is meestal geen uiting van medelijden, maar van genegenheid. Als man van eer moet men zich schamen een *aalmoes* aan te nemen, maar een *gift* behoeft men niet te weigeren.

Een **gave** wordt geschonken uit liefde, en de gever beschouwt zich daarbij niet als de meerdere van de begiftigde. *Gave* is een edeler woord dan *gift*, en duidt veelal iets onstoffelijks aan.

Een **geschenk** kan ook een meerdere worden aangeboden, als bewijs van hoogachting, waardering, verering; het duidt gewoonlijk een stoffelijke zaak aan.

4. AAMBORSTIG, KORTADEMIG.

Moeilijk en met beklemd borst ademhalende.

Aamborstig is oorspronkelijk iemand met enge borst en duidt dus meer op de oorzaak.

Synoniemen

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederlandsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen medelen, opdat in een latere druk eventuele aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS